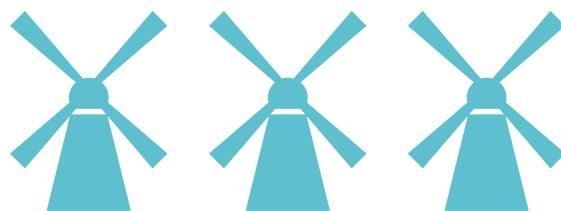


Deel 3



Een nieuw leven voor de stenen molen van Oelegem





1982: een voorzichtig begin

De eerste activiteit die de heemkring inrichtte nadat ze 'huurder' van de molen werden, waren de molenfeesten van 6 juni 1982 met molententoonstelling, molenbezoek, 'minimolenmarkt' voor de kinderen en volksspelen. Na ettelijke dagen opkuis- en ondersteuningswerken, was de molen op 6 februari 1983 klaar voor het eerste molenontbijt. Daarnaast zag de heemkundige kring ook de mogelijkheid om de ruimte te gebruiken voor tentoonstellingen, voordrachten, concerten, dia- en filmavonden. En dan was er ook nog de stille droom van een draaiende molen... in de verre toekomst?

Na de uitwendige herstellingswerken van 1962 was het immers snel duidelijk dat er bijkomende restauratiewerken nodig waren. Er waren tal van vochtproblemen, er was werk aan alle zoldervloeren, het gewelf van de doorgang achteraan de molen begon door te zakken en er was heel wat werk aan de kap. Die was sinds 1962 op de oude wijze gedekt met gekliefde houten schalies en omdat de nagels doorgeroest waren, waaiden er bij elke storm een aantal naar beneden. Het gemeentebestuur van Ranst drong aan op nieuwe restauratieplannen in 1978. Omdat de molen een beschermd monument is, kon de eigenaar beroep doen op een restauratiepremie waardoor de kosten verdeeld werden over de Vlaamse overheid, de provincie, de gemeente en de eigenaar. Eigenaar en gemeente stonden positief tegenover de plannen, maar het kostenplaatje was voor hen wél een struikelsteen.

In 1982 volgden er nieuwe plannen en besprekingen. Paul Gevers, een architect uit Kasterlee die zich specialiseerde in molenrestauraties, bracht op 15 juni 1982 een eerste werkbezoek aan de molen. Gezien het vele werk aan enerzijds de romp, kap en vloeren en anderzijds aan het grotendeels ontbrekende binnenwerk, zou het een vrij omslachtige en dure restauratie worden om tot een maalvaardige molen te komen. Er werd dan ook besloten om de restauratie in fases te laten verlopen. De heemkring stelde toen voor om bij het bestuur voor Monumenten en Landschappen (het huidige Agentschap Onroerend Erfgoed) de noodprocedure voor dringende instandhoudingswerken aan te vragen, waardoor je vrij snel herstellingen tot 500.000 Belgische frank (12.394,70 euro) kon laten goedkeuren. Ook het vellen van bomen, er stonden er immers tot op de molenberm, werd toen reeds aangekaart. En ondertussen ging de heemkring op zoek naar stoelen, tafels, glazen enz.....

Begin jaren 1980 kwamen er regelmatig kleinere of iets grotere stukken roestig ijzer omlaag van het gevlucht. Paul Gevers had bij zijn bezoek reeds gewezen op het gevaar van de oude wieken. Die moesten verwijderd worden. Toen twee molenspecialisten van Levende Molens vzw de molen bezochten, was hun commentaar: 'Volgende keer moeten we valhelmen meebrengen'. De heemkring gaf aan alle bezoekers de raad: 'Blijf niet onder de wieken staan. Parkeer uw auto niet te dicht bij de molen. Laat uw kinderen niet meer op de molenberm of onmiddellijk rond de molen spelen'. Moleninspecteur J. De Schepper van het bestuur voor Monumenten en Landschappen liet duidelijk verstaan dat ineens nieuwe wieken steken niet kon: 'Een ruïne van een molen met alleen nieuwe wieken, is een leugen'. Een groot gat in de kap werd ondertussen dicht getimmerd door Jan Melis en Edward Sels.

Een eerste noodrestauratie

In de loop van 1984 en 1985 volgden de vergaderingen tussen de diverse betrokken partijen in verband met de eerste noodrestauratie zich op. Wederzijdse voorstellen, wettelijke verplichtingen, financiële mogelijkheden, toekomstperspectieven van de heemkring,... alles werd afgewogen en besproken. De eigenaars waren principieel akkoord met de werken maar wilden onder geen beding de financiële lasten daarvoor dragen. Heemkring De Brakken zou de betaling van de architect en het aandeel van de eigenaar voor haar rekening nemen. Architect Paul Gevers leverde een lijvig dossier in. Na een mondeling akkoord met de familie Goossens in juni 1984, volgde de ondertekening van de nodige documenten eind januari en begin februari 1985. Einde mei 1985 volgde de aanbesteding van de eerste noodrestauratie. De voorziene werken bestonden uit het plaatsen van stellingen, het verwijderen van de wieken, het vervangen van ramen en deuren, het herstellen van de kap en het schilderen van askop, omringende beplating en het houtenwerk van de kap. Als kapbedekking zouden de houten dakleien van de restauratie van 1962 vervangen worden door roofing dakleien. Er werden twintig werkdagen voorzien en de werken zouden vóór het bouwverlof van 1985 klaar kunnen zijn. Bij de tweede noodrestauratie zouden de zolderingen aangepakt worden. Op 22 mei werden de offertes van de eerste noodrestauratie geopend in het gemeentehuis in Broechem. Er waren drie inschrijvingen, twee rond of iets boven het voorziene bedrag van 350.000 Belgische frank (ongeveer 8.675 euro) en de derde met een bedrag dat groter was dan de twee eerste biedingen samen. Molenmaker Caers was de goedkoopste. De inspecteur van het bestuur voor Monumenten en Landschappen meldde toen echter dat het ministerie van financiën enkel subsidies wilde betalen als de eigenaars ook tekenden in plaats van de vzw De Brakken, die enkel huurder was. Even bij de familie om handtekeningen gaan zou voldoende zijn. Het werd echter ingewikkelder. Indien de familie Goossens zou tekenen en de heemkring zou plots ophouden te bestaan, dan zou de familie toch voor het eigenaarsdeel van de financiering moeten instaan. De advocaat van de familie raadde daarom aan een andere oplossing te zoeken en een dramatische gebeurtenis in het buitenland maakte verder contact met de familie Goossens een tijd onmogelijk.

De noodrestauratie raakte hierdoor even uitgesteld. De eerste jaren dat de heemkring de molen gebruikte, hadden De Brakken reeds een 200.000 Belgische frank (bijna 5.000 euro) uitgegeven aan allerlei kleinere, zelf uitgevoerde herstellingen en aan de inrichting van de molen als ruimte voor het molenontbijt en diverse heemkundige activiteiten. De Koning Boudewijnstichting nam in die periode het initiatief om verenigingen, die zich actief inzetten voor het behoud en de herwaardering van het bouwkundig erfgoed, financieel te steunen. In de provincie Antwerpen werden er drie molenprojecten erkend door de stichting: de rosmolen van Lille, de watermolen van Mol en de stenen molen van Oelegem. Onze heemkring zou 100.000 Belgische frank (2.478,93 euro) krijgen, hetgeen samen met 26.000 Belgische frank (644,52 euro) eigen middelen zou dienen voor beide noodrestauraties die op ongeveer 1.000.000 Belgische frank (circa 24.800 euro) werden geraamd. Ook de Nationale Loterij zou een bijdrage leveren. De heemkring zou daarmee de inbreng van de eigenaars bij de restauratie overnemen. Deze betoelaging werd toegezegd in een schrijven van begin november 1985, op voorwaarde dat de noodrestauratie door zou gaan en het geld hiervoor gebruikt zou worden. Bovendien was dit bedrag alleen beschikbaar in 1986. Om uit de ontstane impasse te geraken werd er op 20 december 1985 een vergadering belegd in de Oelegemse molen. Hier gaf mevrouw weduwe Goossens-Van Roey te kennen dat de familie de molen zou willen verkopen en bij voorkeur aan de gemeente Ranst.

Op een ochtend lag er een stuk ijzer van anderhalve meter en een gewicht van ongeveer twintig kg op de grond voor de inkom. De molen had in die tijd geen kruierollen meer onder de kap. Die ijzeren paternoster moet er ooit onderuit zijn gehaald om te verkopen als oud ijzer. De kap stond op houten blokken met het wiekenkruis naar het zuiden en was dus niet meer kruikbaar naar een andere windrichting. Om het gevaar voor afbrekende stukken wiek boven de inkom te verminderen heeft de heemkring dan het wiekenkruis 180 graden gedraaid, zodat de twee minst slechte wieken boven de inkom stonden. Op 19 januari 1886 echter was er een storm met een windkracht van meer dan twaalf Beaufort en windsnelheden van 145 tot 150 km per uur. Er brak opnieuw een stuk van meer dan twee meter af van de slechtste wiek en een kleiner stuk van een andere wiek viel op de kap van de molen. Door de ontstane onbalans, loste de bevestiging van het vangwiel (de eigenlijke vang was niet meer aanwezig) en draaide het gevlucht 180 graden achteruit, waardoor de slechtste wieken opnieuw boven de inkom hingen. In samenspraak met burgemeester Goossens (geen familie van de molenaarsfamilie Goossens), architect Paul Gevers en de Broechemse vrijwillige brandweer werd beslist om de wieken letterlijk te 'kortwieken'. Op zaterdag 1 februari 1886 kwam de brandweer van Broechem met twee ladderwagens naar de molen om onder het toezien oog van architect Paul Gevers en Herman Van Tendeloo van de gemeentelijke technische diensten de wieken met de slijpschijf te halveren.

Uiteindelijk was er bij de gemeenteraad van Ranst een vrij grote unanimité rond de aankoop van de molen van Oelegem. Beide partijen lieten een schattingsverslag opmaken en de gemeente kocht de molen uiteindelijk voor 1.000.000 Belgische frank (24.789,33 euro)

en de ruim 4.000 m² omliggende gronden voor 1.700.000 Belgische frank (42.141,85 euro). Met de aankoopbelofte achter de hand, was mevrouw Goossens op 27 oktober 1886 bereid de aanvraag tot noodrestauratie te tekenen. De heemkring kreeg hierbij ook de volmacht om het verdere restauratiedossier af te werken. De Koning Boudewijnstichting betaalde daarop de helft van de toegewezen 100.000 fr en zou de rest betalen als de werken vóór 1 mei 1987 zouden rond zijn. Molenmaker Caers die de werken van de eerste noodrestauratie voor een bedrag van 614.200 Belgische frank (15.225,60 euro) exclusief btw uitvoerde, zag in die tijdslimiet echter geen probleem. Bij de werken aan de kap maakte Caers voor het stellingwerk gebruik van de stellinggaten van de molen. Door deze oude techniek toe te passen vermeden ze meteen de heel dure kost om de volledige molen in de stellingen te zetten!



Winters sfeerbeeld - zonder wieken. (Foto Walter Van der Avert)



De gerestaureerde molen. (Foto Luc Verachtert)

De tweede noodrestauratie

In de loop van 1989 keurde de minister voor Ruimtelijke Ordening, waaronder het bestuur voor Monumenten en Landschappen toen ressorteerde, de tweede noodrestauratie goed. De uiteindelijke uitvoering van dit deel liep wat vertraging op omdat de laagste bieder met zijn bod meer dan 10 % hoger bood dan de geraamde kosttprijs. Dit hoger bedrag diende door de gemeente en de andere instanties eerst goedgekeurd te worden. De offertes bedroegen, btw inclusief: Caers uit Retie 1.577.502 Belgische frank (38.609,42 euro), Peel uit Gistel 1.704.602 Belgische frank (42.255,93 euro), Cottenier uit Kortrijk 1.709.352 Belgische frank (42.373,68 euro) en Carpentier uit Grobbendonk 3.643.907 Belgische frank (90.330 euro). Caers kreeg dus wederom de opdracht toegewezen. De werken bestonden uit het verwijderen van alle vloerplanken op de vier zolders, het plaatsen van twee balken in Oregon pine tussen gelijkvloerse verdieping en meelzolder, het vernieuwen van een balklaag tussen steenzolder en luizolder in eik, het polymeerchemisch herstellen van veertien kleine balkkoppen en van de grote balkkoppen van de taatsbalk op de steenzolder. Bij een polymeerchemische herstelling wordt een balk eerst ondersteut en de rotte balkkop in het gezonde hout schuin afgezaagd. Vervolgens maak je van het balkeinde tot in de muur een bekisting. Van bovenaan de balk boor je dan schuine gaten naar de balkkop, waarin opgeruwde glasvezelstaven van 22 mm komen. Vervolgens giet je het geheel op met een mortel van gewassen zand, grind en epoxy. Drie zolders kregen nieuwe grenen vloerplanken, terwijl de steenzolder eiken vloerplanken kreeg. Alle oude en nieuwe balken werden behandeld tegen schimmel- en insectenaantasting en er waren herstellingen aan het metselwerk. Deze restauratiefase werd uitgevoerd in 1990.

Ondertussen besliste de gemeente om de bomen op de molenberm te vellen. Ze hoorden daar niet thuis, hielden de muren langer vochtig omdat de zon minder aan de molenromp kon en uiteraard gingen ze niet samen met de vrije windvang van de molen. Hierna was het weer de beurt aan De Brakken voor het nodige vrijwilligerswerk. Verschillende zaterdagen werden gespendeerd om de gevelde bomen klein te kappen, te zagen en te stapelen. Het buitenschrijnwerk dat bij de eerste noodrestauratie in de grondverf was gezet, werd verder afgewerkt met lak. Ook het gemeentepersoneel presteerde heel wat werkuren bij diverse onderhoudswerken.

Tot dan werd de molen verwarmd met een houtkachel, waarvan de kachelpijp hogerop via de molenromp naar buiten liep. Deze gezellige verwarmingswijze, met zijn aangename stralingswarmte, diende te verdwijnen om het gebouw uiteindelijk tot een draaiende molen te kunnen restaureren. De kosten voor de elektrische leidingen en de toekomstige elektrische verwarming van de molen (zo'n 200.000 Belgische frank, een kleine 5.000 euro), de aanpassingen voor de brandveiligheid zoals het plaatsen van blusapparaten en noodverlichting (30.000 Belgische frank, iets meer dan 740 euro) en werken aan de waterleiding (10.000 Belgische frank, een kleine 250 euro), nam de heemkring op zich.

Naar een definitieve restauratie

Ondertussen borduurden we verder aan de plannen voor de hoofdrestauratie. Paul Gevers maakte in 1991 een eerste lastenboek voor het restaureren tot een draaiende molen. In de loop van 1994 onderging het dossier voor de definitieve restauratie nog tal van wijzigingen. Het doel van de restauratie was niet meer een 'draaiende', maar een 'maalvaardige' molen!

Op een gemeenteraad van oktober 1995 werd de definitieve versie van de restauratie goedgekeurd, waarna het dossier naar het kabinet van Johan Sauwens ging. Tijdens de ambtstermijn van deze minister werden er zeer veel molenrestauraties uitgevoerd. De ra-ming voor onze restauratie was ondertussen opgelopen tot bijna 7,5 miljoen Belgische frank (bijna 186.000 euro). Volgens het toenmalige decreet kreeg de eigenaar een restauratiepremie voor 80% van dit bedrag, waarvan de Vlaamse gemeenschap 60% en de provincie 20% betaalde. De gemeente moest dus als eigenaar de resterende 20% in haar begroting voorzien. Tussendoor zorgde de gemeentelijke groendienst nog voor het vellen van berken en populieren tussen het kerkhof en de molenbelt.

Als openbaar bestuur moest de gemeente de opdracht, conform de wetgeving op de openbare aanbestedingen uitschrijven, volgens de formule van de beperkte aanbesteding. Op twee juli 1996 besliste het college van burgemeester en schepenen na de opening van de prijsbiedingen de werken toe te vertrouwen aan de N.V. Verstraete uit Roeselare (Rumbeke). Prijskaartje 8 miljoen Belgische frank (198.314,61 euro). Er waren 120 werkdagen voorzien voor de werken. Op de eerste werfvergadering, op 29 augustus 1996, deelde aannemer Verstraete mee dat hij na 1 november 1996 zou starten en dat hij de werken zodanig zou uitvoeren, dat het maandelijks meulenmaal kon blijven doorgaan.

Tegelijkertijd met de aanvang van de werken aan de molen, startte vlakbij de aanleg van een parking met vijftien plaatsen, werken waaraan een prijskaartje hing van 1,6 miljoen Belgische frank (39.662,92 euro), volledig ten laste van de gemeente. Een aantal oude hoogstam fruitbomen vlak bij de molen werden geveld. Er kwam een vraag van de vzw Levende Molens, de Koninklijke Vereniging van Natuur- en Stedschoon en De Brakken, om ook de paardekastanjes rond het kerkhof te kappen en te vervangen door lagere begroeiing zoals hagen, struiken en leibomen, ter verbetering van de windvang van de molen. Hindernissen als bomen en gebouwen zorgen immers voor veel werveling van de wind, zorgen voor verminderd vermogen van de molen en zorgen er ook voor dat de druk op het wiekenkruis zeer ongelijkmatig verdeeld wordt. Staat er een rij huizen of bomen voor een molen, dan krijgt elke wijk een snok van de wind op het ogenblik dat de wijk hoger dan de hindernis draait. Aanvankelijk weigerde de gemeente dit, maar later zouden ze toestaan, omdat de meeste kastanjelaren ziek waren.

Na het jarenlange streven van De Brakken en zijn voorzitter Walter Van der Avert startte de restauratie eindelijk op 30 januari 1997 met het afgraven van de molenbelt. Luk Kegeleers en de andere leden van de heemkring kwamen geregeld kijken naar de werken. Erik De Vos ervoer bij zijn contacten het enthousiasme en de boeroepsfierheid van de ploegbaas Wilfried Samoy, die in zijn sappig Roeselaars informatie gaf en vaak gewrongen zat tussen zijn tijd kostend streven naar het leveren van degelijk werk en de druk om tempo te houden bij de restauratie... Ook de overige arbeiders bezaten diezelfde gedrevenheid. Om niet dagelijks op en af naar West-Vlaanderen te moeten rijden, logeerden ze in een bed & breakfast in Pulderbos.

De molenberm werd afgegraven en het onderste deel van de romp werd tegen vocht behandeld. Het gebarsten gewelf achteraan de molen werd verankerd aan een betonnen dekplaat waar een afwateringsfolie overeen werd aangebracht en van draineerdarmen voorzien. Daar de houten keet met toiletten naast de molen moest verdwijnen, werd er ook beslist een

nieuwe toiletruimte in de afgegraven molenbelt te maken. Het prijskaartje van deze niet-subsidieerbare meerwerken bedroeg 1.500.000 Belgische frank, ruim 37.000 euro, die volledig ten laste van de gemeente vielen.

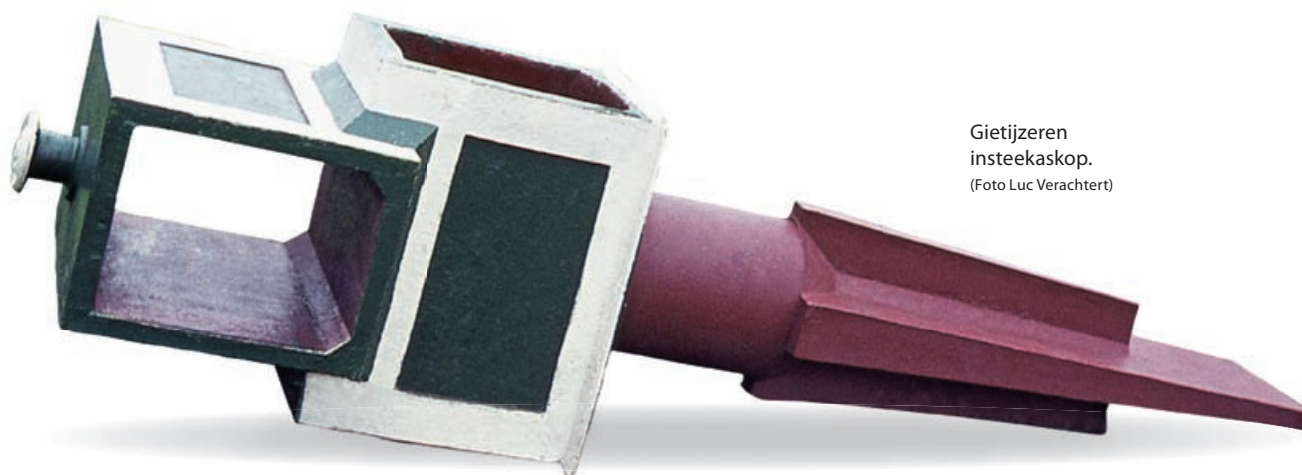
De achterste doorgang kreeg driehoekige gemetste zijmuren en bovenaan werd het geheel bekroond met een borstwering. De rest van de romp werd gezandstraald, er werden voegen uitgeslepen en de slechte stenen werden vervangen. Bij dit werk kwam een onvoorzien probleem naar voor. De stenen van de romp bleken in een veel slechtere staat te zijn dan voordien ingeschat. Ze zaten vol scheuren en barsten. Blijkbaar was het invoegen in 1962, bij het herstel van de oorlogsschade, met een te harde cementspecie gebeurd waardoor nadien vorstschade optrad tijdens vriesweer. De verschillende mogelijke oplossingen werden langdurig besproken op verschillende werfvergaderingen. De extreme oplossing bestaande uit het afkappen van één steendikte van de ganse romp en het nadien hermetsen werd verworpen, evenals het hervoegen en wit schilderen. Dit laatste zou immers het regelmatig herschilderen van de romp met zich meebrengen. Uiteindelijk drukte Hilbrand De Vuyst van het bestuur voor Monumenten en Landschappen zijn voorstel er door, waarbij de stenen terug zouden opgevoegd worden en nadien gekaleid. Het kaleien bestaat uit het aanbrengen van een dunne kalkmortelspecie over de voegen en de stenen. De keuze viel op een baksteenroodgekleurde kaleispecie. Het kaleien riep destijds heel wat weerstand op van het gemeentebestuur en van De Brakken. De meningen over de egale rode molenromp waren nadien ook heel uiteenlopend.

Voordat men molentechnische onderdelen kon vernieuwen, begon men eerst met het demonteren van de staart, schoren, spruiten, resten van boven- en onderring, vangbalk, vang enz... Onderin de molen werd een nieuwe getorste trap geplaatst. Op de meelzolder kwam een meelpijp en onderdelen van het steenkoppel zoals ezel, pasbrug en peerijzer. De dichtgemetselde westelijke deur van de meelzolder werd terug geopend en van een deur voorzien. De steenzolder kreeg opnieuw een steenkoppel met al wat erbij hoorde: klauwijzer met lantaren, schoentje, tremel, steenkist en steenkraan. Voor de molenstenen viel de keuze op een stel Franse stenen in zoetwaterkwartsiet van La Ferté sous Jouarre, met een diameter van 1,60 meter. Het oude spoorwiel kreeg nieuwe kammen in haagbeuk. De luizolder werd verrijkt met een sleepluiwerk om de zakken op te trekken. Als voorbeeld voor dit luisstelsel werd het luiwerk van de stenen molen van Gierle genomen. Op de kapzolder kreeg het oude vangwiel nieuwe haagbeuken kammen en vier nieuwe eikenhouten stroparmen. Verder werden ook de pinnenbalk en de ijzerbalk in de kap vervangen door nieuwe eiken exemplaren. De beschadigde koningsspil werd met vier eiken planken gespalkt en van beugels voorzien, waarna de nieuwe schijfloop werd geplaatst. Onder de kap werd een paternoster van gietijzeren wielen aangebracht, een zogenaamd Engels kruiwerk, evenals de bijhorende eikenhouten boven- en onderring. De vang werd hersteld en er kwam een nieuwe keervang. De kap kreeg een nieuwe lange spruit in azobé en een korte spruit in eik en achteraan kwam een nieuwe staart met zijn staartbalk, lange en korte zwepen in oregon en een kruihaspel.

Oorspronkelijk was de kruihaspel in Oelegem voorzien van een typisch negentiende-eeuwse zwengel met een groot en een klein gietijzeren tandwiel. Dit was echter reeds lang verdwenen. Bij de restauratie werd de kruihaspel voorzien van een streekvreemd meerarmig stuurrad. Alle houtwerk werd behandeld en het buitenschrijnwerk geschilderd. De molen-

belt werd terug aangelegd, rond de romp werden er drie rijen kasseien gelegd en er werden kruipalen in de belt geplant. Een bliksemafleidingssysteem met aansluitingsputjes werd geplaatst. Aan de oostzijde werd de buitentrapp terug opgebouwd met als onderste treden de restanten van de oude basalten molenstenen en als volgende treden telkens twee verticale eiken kepertjes met een eiken plank er tegen en opgevuld met dolomiet.

Tenslotte kreeg de molen terug wieken. Aannemer Verstraete deed voor het vervaardigen van de 25,50 meter lange molenroeden in onderaanneming beroep op molenbouwer Peel uit Gistel. Op 16 april 1997 draaide het transport het Torenplein op. De totale lengte, de trekker inbegrepen, bedroeg 30 meter. Terwijl er gemanoevreerd werd, lag alle verkeer in het centrum van Oelegem een tijd lam. De roeden kregen eikenhouten hekstocken en voor de zomen en de windplanken werd oregon gebruikt. De Nederlandse zeilmaker Van Neerven vervaardigde de molenzeilen. Ze werden in januari 1998 geleverd en hierna, begin februari, kon Luk Kegeleers het proefdraaien starten. Tijdens deze activiteit werd er nog een en ander afgesteld. Vooral bij de vang was dit nodig. Een onvoorzien meerwerk betrof de molenas in de kap. Deze horizontale eiken as is voorzien van een gietijzeren insteek-askop waardoor aan de buitenzijde van de molen de roeden steken. Een dergelijke askop steekt met de vier vleugels van zijn kruisvormige staart in de kop van de eiken as en het geheel is gefixeerd door drie stellen gesmede beugels. Bij het proefdraaien merkten we dat er beweging op die verbinding zat. De molenas had inwendig rotte plekken ter hoogte van de insteekas. Het probleem werd opgelost door het aangetaste hout te verwijderen en het polymeerchemisch bij te werken. De voorlopige oplevering gebeurde op 29 mei 1998. Gelet op de aanhoudende discussies met de aannemer werd de definitieve oplevering tot tweemaal toe geweigerd (29 oktober 1999 en 18 januari 2000). Vermits de molen in gebruik werd genomen en er geen procedure ten gronde werd gestart tegen de aannemer, heeft er de facto een een stilzwijgende definitieve oplevering plaats gehad. De datum van oplevering zou vastgesteld kunnen worden op 21 juni 2005 vermits dit het eerste schrijven is van de aannemer met vraag tot vrijgave van de borgstelling.



Gietijzeren
insteekaskop.
(Foto Luc Verachtert)



Technische fiche van de stenen molen van Oelegem

Stenen beltmolen/ bovenkruier/ graanwindmolen.

Hoogte van de romp	16 m
Belhoogte	4,50 m
Metselwerk boven de belt	11,50 m
Kaphoogte	3,50 m
Basisbinnendiameter	6,50 m (muurdikte 100 cm)
Basis meelzolder	6,00 m (muurdikte 60 cm)
Wieklengthe	12,75 m
Wiekbreedte	2,80 m
Roedellengte	25,50 m
Lengte molenas	4,50 m
Lengte koningsspil	5,50 m
Staartlengte	13,00 m
Steenzolder	1 steenkoppel van 1,60 m diameter (Franse stenen van La Ferté sous Jouarre)
	1 reserve steenkoppel van 1,20 m diameter (Franse stenen van La Ferté sous Jouarre)
Luizolder	Sleepluiwerk
Kapzolder	Engels kruiwerk
Vangwiel	60 kammen (haagbeuk)
Wieg	23 spillen (beuk)
Overbrengingsverhouding	1 op 2,6086956
Spoorwiel	64 kamen (haagbeuk)
Lantaren (steenkoppel 1,60 m)	19 spillen (beuk)
Overbrengingsverhouding	1 op 3,368421
Totale overbrengingsverhouding	1 op 8,7871847

De overbrengingsverhouding betekent dat de looper van ons steenkoppel, afgerond 8,8 omwentelingen maakt voor één omwenteling van het gevluht en de molenas. Dit is een vrij grote overbrengingsverhouding. Meestal ligt die verhouding bij een bovenkruier rond de 1 op 6 of 7. Bij standaardmolens is die verhouding nog kleiner. Vermits er een ideale omtreksnelheid van een molensteen bestaat, houdt dit ook in dat een steen met een grotere diameter wat trager mag draaien dan een met een kleinere diameter. Ons steenkoppel heeft met zijn 1,60 meter een grote diameter en we hebben een grote overbrengingsverhouding. Die twee gegevens samen maken dat wij met deze molen bij het malen niet te snel moeten draaien. De snelheid van een molen wordt uitgedrukt in 'enden per minuut'. Per vier enden (de 4 wieken) draaien gevluht en molenas één omwenteling. Wanneer onze molen '35 tot 40 enden loopt', is dit ruim voldoende om te malen.

Eindelijk een maalvaardige molen!

Op zondag 14 juni 1998 was het de plechtige inhuldiging van onze gerestaureerde bovenkruier. Het was de langverwachte dag voor De Brakken, maar vooral voor voorzitter Walter Van der Avert en Erik De Vos, na hun jarenlange ijver en inzet voor de wedergeboorte van onze windreus. Ook voor molenaar Luk Kegeleers was het een grote dag. De molen stond opgezeild en tussen de wieken hingen kleine feestwimpels. De opkomst voor het molenfeest was talrijk. De molen werd in de voormiddag gewijd door onderpastoor Jos Corremans en op de officiële toespraken volgde een receptie aangeboden door het gemeentebestuur. Verder was er de minimolenmarkt voor de kinderen, barbecue, drank, fanfare en geleid bezoek. In zijn toespraak bedankte Walter Van der Avert allen die betrokken waren bij de restauratie, hij wees op de financiële inbreng van de heemkring, die hiervoor op de maandelijkse meulemalen reeds 30.000 eieren, een kleine ton spek plus paddestoelen, 1800 broden en 2.000 liter soep opdienden. Tenslotte wees hij op het multifunctionele gebruik van de molen in de toekomst, enerzijds om het malen te demonstreren en anderzijds om de gelijkvloerse verdieping te gebruiken als ruimte voor het meulemaal en diverse culturele activiteiten zoals tentoonstellingen en voordrachten. Burgemeester Mon Goossens lichtte de vang en de wieken kwamen in beweging.

Eerst werd er los gedraaid en vervolgens werden de stenen ingelegd. Na twintig minuten liep het mis. Er was een heftig lawaai op de steenzolder. De rijs was gebroken, waardoor de looper plots op de ligger viel en tot stilstand kwam. Hierdoor schoot het klauwrijzer omlaag uit de ijzerbalk en de lantaren botste tegen het spoorwiel. Door de schok die hierbij optrad, waren er op de kapzolder enkele spinnen van de wieg gebarsten. De molen die hierna van zijn last bevrijd was begon steeds sneller te draaien. Frans Brouwers riep vanop de steenzolder naar Luk op de meelzolder de molen onmiddellijk te vangen. Gelukkig was de looper niet uit de steenkist geschoten, want de steenzolder stond op dat ogenblik vol bezoekers. De rest van het feest ging door met een stilstaande molen. Naderhand bleek dat de rijs, om het nieuwe klauwrijzer er op te laten passen, met een slijpschijf was versmald. De breuk zat op dat versmalde gedeelte.



De meelzolder. (Foto Luc Verachtert)



De elektrische molen op de meelzolder. (Foto Luc Verachtert)

Na de restauratie, de kinderziekten

In die eerste jaren na de restauratie kwamen de kinderziekten van de molen aan het licht en de aan-nemer kwam nog enkele malen terug voor diverse werken. Eerst werden natuurlijk de gebroken rijen en de gebarsten spillen van de schijfloop in de kap vervangen. Ondertussen verloren De Brakken hun bewaarengel Sus Couwels. In 1999 overleed deze 84-jarige meubelmaker. Hij had een boontje voor de molen. Hij hield alles in de gaten, signaleerde problemen, deed klusjes voor de Brakken, was contactpersoon en 'sleutelhouder'.

Het malen in Oelegem verliep niet onmiddellijk zoals het hoorde. De loper hobbelde te veel. De geplaatste stenen waren oorspronkelijk voorzien van een links scherpsel. Omdat de stenen van een bovenkruier rechtsom draaien, waren ze vooraf in Rumbeke gevakt en van een rechts scherpsel voorzien. Hierbij was 'den entrée' (ingang) volledig verwijderd en nadien niet terug aangebracht: de bovenste steen, de loper mag geen volledig vlakke maalzijde hebben, maar dient naar het kropgat toe een weinig terug te wijken. Hierdoor is de ruimte tussen loper en ligger iets groter naar het centrum van de stenen toe, zodat het graan bij het malen gemakkelijk vanuit het kropgat kan vertrekken tussen de stenen. Het ontbreken van deze ingang is een van de ongeveer dertig mogelijke oorzaken van een hobbende molensteen. Om aan de stenen te werken, dienen ze open gelegd te worden. Kaar, schoentje en steenkist worden verwijderd en het klauwrijzer en de lantaren worden weggetrokken met een kettingblok. Met de steenkraan wordt de loper omhooggevoerd, omgedraaid en ondersteboven op de ligger gelegd. Met kneushamer en scherphamer worden entree en scherpsel verbeterd. Het geheel wordt met de rei, een lange kaarsrechte samengestelde beuken balk nagekeken. De rei wordt hierbij met een rode pap van dodekop, of bolus ingewreven. Door de rode kleur kan men, wanneer je over een molensteen strijkt, merken of er bepaalde plekken te hoog uitsteken.

In het maalvlak van loper en ligger zijn er kerven, het scherpsel. Er zijn diverse vormen van scherpsels. De oude basalten Oelegemse molenstenen (zogenaamde 'Duitse blauwe'), die nog als buitentraptreden te bekijken zijn, hebben een rechts zwaaijend scherpsel. Onze Franse zoetwaterkwartsietstenen van La Ferté hebben een rechts rechtlijnig scherpsel bestaande uit hoofdkerven en fijne tussenkerven. De tussenkerven worden ook 'poets' genoemd. Hoofdkerven en poets waren onvoldoende diep uitgewerkt. Frans Brouwers van Levende Molens en Karel Heuvelmans van de Haenvense molen van Meerhout-Zittaart werden erbij gehaald om entree en scherpsel te verbeteren. Zelf hebben we eraan verder gewerkt en ook de rest van de afstelling van de stenen werd nagezien. Met het schietlood werd vanuit de ijzerbalk in de vloer van de luizolder, de plaatsing van de taats op de pasbrug van de meelzolder nagekeken om aldus een zuiver verticale opstelling van klauwrijzer en peerijzer te bekomen. Het peerijzer werd op zijn verticaliteit in de steenbus van de ligger gecontroleerd



Sus Couwels, bewaarengel van de molen.
(Foto Walter Van der Avert)

met de steenwijzer en in de steenbus werden de hennepvezels en het schapenvet vervangen. Op aanraden van Karel Heuvelmans hebben we de opening naar de meelgoot breder uitgebeiteld. Toen de taats van het peerijzer een tijd later voortdurend begon te piepen bij het malen verving de aannemer de taats, maar toen het probleem nadien terug kwam, heeft Luk Kegeleers de taats uiteindelijk vervangen door een moderne druklager.

Bij de werkzaamheden met de steenkraan liep het een keer mis. De looper hing in de beugels van de steenkraan en werd opgevijseld. De horizontaal hangende steen werd opzij gedraaid. Nu diende de steen 180° gekanteld te worden in zijn beugels, om het maalvlak naar boven te krijgen. Ik hield met mijn rechterhand een beugel vast, waarbij er vier vingers om de beugel gekromd zaten en stond klaar om met mijn andere hand de steen te laten draaien. Gelukkig zei Luk Kegeleers dat ik die beugel beter zijdelings vast hield met mijn vingertoppen, omdat ik niet kon weten hoe dicht de steen langs die beugel zou

doordraaien. De twee gaten in de looper, waarin de pinnen van de beugels staken, zaten niet in de helft van de steendikte, maar lager, zodat het zwaartepunt van de steen boven zijn scharnieras zat. Toen ik de looper in beweging bracht, kreeg hij snelheid en in plaats van door de beugels te draaien, botste de steen tegen de twee beugels. Indien mijn handgreep anders was geweest, had ik vier vingers verloren. Ik gaf de steen toen een klein duwtje, want het raken van de beugels was slechts een tekort van een paar millimeters. Toen braken de beugels en viel de 1200 kg wegende molensteen op de vloer. Gelukkig staken er geen tenen onder. De eiken vloer van de tweede noodrestauratie gaf geen krimp en de steen kantelde tegen de muur. De beugels waren in de helft gebroken en je kon duidelijk zien dat ze uit twee delen gemaakt waren en dat ze in het midden niet tot in de kern gelast waren. De aannemer leverde toen beugels uit één geheel en ongeveer driemaal zo zwaar. De laatste ingreep van de aannemer betrof de koningsspil. De pin onderaan die verticale houten as begon los te komen. Dit euvel werd polymeerchemisch hersteld.



Het steenkoppel op de steenzolder.
(Foto Luc Verachtert)



Het luiwerk op de luizolder (Foto Luc Verachtert)

In een goed op punt staande molen hoor je geen lawaai van het bewegende raderwerk van kammen en spullen, je hoort alleen het zoemende geluid van de malende stenen. Niet voor niets heet de cursus van de Nederlandse gilde van vrijwillige molenaars 'Zingende stenen'. In Oelegem ging het malen echter spijtig genoeg gepaard met aardig wat ratelend achtergrondge-

luid van kammen en spillen. De nieuwe kammen van spoorwiel en vangwiel waren korter dan de oorspronkelijke en ze waren onvoldoende 'op steek' gebracht. Zowel de lantaren van het steenkoppel als de wieg in de kap, waren constructief niet volgens de regels gemaakt. De spillen van deze twee schijfloperen waren niet geheel of gedeeltelijk cilindrisch ingewerkt in boven- en onderplaat, maar enkel met een veel smallere vierkante pen, zodat de spillen niet de volle sterkte van hun diameter hadden. Het gevolg was dat we vooral in de wieg af en toe gebarsten spillen kregen, die we dan weer zelf vervingen. De kaleilaag begon reeds na korte tijd te lossen aan de zuid-west zijde en op de meelzolder en beneden bleven we aan de westzijde vochtproblemen hebben bij zware regen. Een specialist van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium kwam op 23 september 2003 stalen nemen van de kaleilaag en de voegen. De voegspecie onder de kaleilaag bleek niet in orde. De problemen met het gaande werk en met de kaleilaag hadden een aantal vergaderingen van schepen Hugo Janssens en de aannemer voor gevolg. Op een bepaald ogenblik werd er zelfs een prijs gevraagd aan een andere molenmaker om de problemen met het gaande werk op kosten van de firma Verstraten op te lossen. Uiteindelijk subsidieerde de gemeente in 2008 de heemkring voor de aankoop van materialen om zelf het gaande werk te verbeteren.



Vangwiel, wieg en koningspil op de kapzolder.
(Foto Luc Verachtert)

Bijkomende restauratie van de kap in 2011

Vermits er regelmatig bij stormweer roofing dakleien van de dakbedekking naar beneden kwamen en omwille van nog enkele problemen in de kap, kwam er in 2011 een bijkomende restauratie van de kap onder leiding van architect Patrick Vanroy, de opvolger van Paul Gevers. Op 16 augustus begon molenbouwer Adriaens uit het Nederlandse Weert met de werken. Voor de uitvoering bracht Adriaens een stelling aan rond de kap, opnieuw op de oude wijze, met gebruikmaking van de stellinggaten. Er kwam nieuw dakbeschot en roofing verving de roofing dakleien. De optie om de kap op traditionele wijze met gekliefde eiken schalies te dekken was niet weerhouden bij de opmaak van het lastenboek wegens te duur. Ter hoogte van de askop werden twee ijzeren platen op de juiste, niet-inwaterende wijze aangebracht. Rond de voorste voeghoutkoppen en rond de pinnenbalk kwamen vier verstevigingsbeugels en tussen de voeghouten een trekstang. De rotte achterste voeghoutkoppen kregen een polymeerchemische herstelling. Op de spruiten kwam een metalen bedekking en er werd een koperen goot, met afwatering langs de staart, rond de kap aangebracht. Windmolens hadden nooit dakgoten, maar om de vochtproblemen van de romp te verminderen, werden ze voorzien. Op 28 september 2011 waren de werken beëindigd en als afscheid beklommen de mannen van Adriaens met twee van onze molenaars de kerktoeren van Oelegem om het prachtige eikenhouten gebinte van de torenspits te bewonderen.



2011 Links: Molenmaker Adriaens neemt de kap onder handen en gebruikt de oude stellinggaten.
Rechts: De herstelde kap vanuit de kerktoeren van Oelegem.

(Foto's Luc Verachtert)

Vanaf de restauratie van 1998 tot heden hebben de Oelegemse molenaars ook regelmatig kleinere en grotere werken en herstellingen uitgevoerd. Soms konden we daarbij rekenen op de technische dienst van de gemeente en heel sporadisch werden de werken uitbesteed, soms op kosten van de heemkring en soms met steun van de subsidiërende overheden.

Ook de omgeving van de molen werd aangepakt. In 1999 verving de groendienst de paardenkastanjes aan de zuidzijde van het kerkhof door leilinden en in 2001 velden ze op het grasveld palend aan de Kerkhoflei enkele oude fruitbomen. In de plaats van de ligusterhagen rond het terrein plantten ze haagbeuk. Ook aan de voet van de molenbelt kwam een haagbeukhaag. In hetzelfde jaar werden er halfstam fruitbomen aangeplant: pruim, mispel en kriek. Vincent Turkelboom van Velt gaf raad bij de keuze van oude variëteiten. Als krieckensoort koos hij de Schaarbeekse kriek. Deze royaal dragende soort geeft overdagig, maar zeer klein fruit. De krikjes hebben bijna meer pit dan vruchtvlees. Het is echter een sterke variëteit waarvoor je niet hoeft te spuiten zoals bij de ziektegevoelige Noordkriek en het was vroeger in het Brusselse de soort bij uitstek voor het brouwen van krieckenlambiek! Het is alleen spijtig dat bij het grasmaaien de stammen zo dikwijls geraakt werden. Het is een fenomeen waarvan je de gevolgen veelvuldig ziet bij wegenisbermen. Het feit dat ruim de helft van onze fruitboompjes reeds sneuvelde, is daar het gevolg van. Recent werden er plastieken beschermhoezen rond de onderzijde van de overblijvende boompjes geplaatst. Het lijkt er echter op dat deze ingreep voor de paar overblijvende boompjes te laat kwam en dat vervanging zich opdringt.

Een actieve molen

In 1998 had Luk Kegeleers een landbouwer gevonden waarvoor we veevoeder konden malen. Zowel voor de molenaars alsook voor de bezoekers is het immers veel interessanter dat de molen echt maalt en niet enkel los draait. Er zijn trouwens veel te veel gerestaureerde molens, vooral in Nederland, die bij gebrek aan graan, enkel los draaien. De keuze van veevoeder boven bakmeel hield in dat we minder problemen inzake hygiënische voorschriften en dergelijke zouden hebben. Sindsdien malen we elk jaar vijf ton graan.

Het graan en het meel zit in zakken van vijftig kg. Het werken met zakken van honderd kg en meer, behoort tot het verleden. Het veevoeder is bestemd voor koeien en naargelang het gezaaide malen we tarwe ofwel triticale. Triticale, een typisch veevoedergraan, is een kruising tussen tarwe en rogge. Voor graan en meel zijn er uiteraard meerdere gegadigden. Zo kregen we in de loop der jaren enkele plagen te trotseren. Tweemaal hadden we zakken graan waarin kalender zat. Het is een klein insect waarvan de larven de graankorrels leeg eten. Als je zo'n zak graan waarin kalender zit opent, krioelt het van de wriemelende kleine kevertjes. In 2008 zaten we met een muizenplaag. Bijna alle zakken graan op de steenzolder werden opengeknaagd en ernaast lagen overal hoopjes graan. Uiteindelijk bleek de oplossing een molenkater te zijn. Sindsdien is er een kattendeurtje in de noordelijke meeldeur. Bij het reinigen van onze elektrische molen troffen we reeds tweemaal meelworm aan en dan is er nog de meelmot. Die legt haar eitjes in kieren en spleten waarin meel zit. Het kan een hardnekkige plaag zijn. De oplossing die we hiervoor benutten, bestaat uit het hangen van één of meer elektrocutietoestelletjes met twee buislampjes om de gevleugelde meeëters aan te trekken. Een inwendig hoogspanningsrooster op 2.500 volt zorgt voor de opruiming.

Ondertussen draait onze molen ruim zeventien jaar. Duizenden bezoekers bezochten de molen en kregen een rondleiding. De molenaars namen actief deel aan verschillende Openmonumentendagen, waarbij ze op de meelzolder voor een aangepaste fototentoonstelling zorgden. Thema's als IJzer (2001), Symbolen (2002), Steen (2003), Van nature een monument (2004), Hout (2005), Import export (2006), Tien jaar werken met de molen (2008), Zorg (2009) en De vier elementen (2010)

Roefeldag met Luk Kegeleers. 2012.

(Foto's Luc Verachtert)



2010 Krista Deridder van de monumentenwacht op de lange spruit, bij een klimdemonstratie op Open Monumentendag.

werden aangegrepen om er een molenfotoverhaal aan op te hangen. Jaarlijks krijgen we in het derde trimester schoolklassen van het lager onderwijs op bezoek met enthousiaste leerlingen uit Oelegem, Broechem, Schoten, Hove, Borgerhout en Antwerpen. De molen zit ook stevast in het programma van de Broechemse Roefeldag.

In de loop van 2010 haalde de molen zijn half miljoen asomwentelingen en op 1 januari 2016 stond de teller op 584.886. Gedurende al die jaren maalde de molen ongeveer 85 ton graan tot veevoeder, of ongeveer 1.700 zakken van vijftig kg. Laten we dit even vergelijken met hedendaagse maalderijen. Onze oud-stagiair Rob Koppenol werkt in een maalderij in Geel. Zij hebben een dagproductie van honderd ton en hebben dus op één dag reeds meer gemalen dan wij op zeventien jaar terwijl onze andere oud-stagiair uit Gierle, Gust Smits, bij Brabomills in Merksem werkte, waar de dagproductie op ongeveer 1.200 ton lag. Wanneer er vroeger voor ongeveer elke 2.000 inwoners een graanwindmolen of – watermolen was, zijn er nu nog maar een handvol van overgebleven. Het is belangrijk dat we dit patrimonium voor ons nageslacht blijven koesteren.

Ondersteuning en erkenning

Vanaf de restauratie in 1998 tot en met 2013 genoot onze Oelegemse molen van de in die periode in voege zijnde provinciale draaipremie. De provincie liet in alle actieve molens een gelode teller plaatsen, die de asomwentelingen registreerde.



Asomwentelingen van de Oelegemse molen

Jaar telleropname	Tellerstand	Werkjaar	Asomwentelingen
1999	29.332	1998	29.332
2000	76.300	1999	46.968
2001	126.404	2000	50.104
2002	173.367	2001	46.963
2003	215.277	2002	41.910
2004	268.862	2003	53.585
2005	315.200	2004	46.338
2006	357.103	2005	41.905
2007	395.193	2006	38.088
2008	425.760	2007	30.567
2009	458.259	2008	32.499
2010	480.199	2009	21.940
2011	508.843	2010	28.644
2012	518.481	2011	9.638 (gebroken wiek)
2013	539.770	2012	21.229
2014	(niet genoteerd)	2013	
2016 (1 januari)	584.886		

In de eerste periode draaide de molen jaarlijks beduidend meer uren dan gemiddeld in de laatste tien jaren. Dit was vooral te danken aan Luk Kegeleers, die toen nog vrijgezel was. Bekijken we het aantal asomwentelingen gedurende de laatste tien jaren en laten we even de periode met de gebroken wiek buiten beschouwing, dan merken we dat het aantal omwentelingen achteruit gaat en dat vooral gedurende de meest recente jaren. De belangrijkste reden hiervoor is dat het zuidelijk gelegen bosperceel tussen kerkhof en Albertkanaal ondertussen volwassen bomen heeft, waaronder enkele hoge populieren, die even hoog reiken als de top van de bovenste wiek.

Gedurende zes jaren reikte de gemeente Ranst een tweejaarlijkse erfgoedprijs uit. In 2009 en 2013 had de prijs betrekking op onroerend erfgoed en in 2011 op roerend erfgoed. De prijs was een beloning voor personen, verenigingen, organisaties of instellingen die zich ingezet hadden voor het erfgoed van Ranst. De inzet diende betrekking te hebben op een periode van 5 jaar voorafgaand aan het jaar van de prijs. Heemkring De Brakken dong mee naar de prijs in 2009 en 2013 met een dossier van de werken en de herstellingen en de publieksontsluiting van de molen door de vrijwillige molenaars. In 2013 haalden we de prijs binnen en mochten de molenaars trots de cheque van 650 euro ontvangen tijdens een receptie die het gemeentebestuur aanbood in Den Boomgaard.



2014 Gust Smits, Luc Verachtert en Jan Nys met de cheque van de gemeentelijke erfgoedprijs. (Foto Walter Van der Avert)

Op 7 juni 2014 was er in Rupelmonde op de scheepswerf van de vzw Tolerant een academische zitting en een diplomautreiking aan vrijwillige molenaars en molengidsen. Het betrof cursisten van de zevende molenaarscursus van de Werkgroep West-Vlaamse Molens. Het geheel werd georganiseerd door vzw Molenforum Vlaanderen. Voor het derde jaar op rij reikte deze koepelorganisatie toen ook het ereteken Actieve Molen uit aan drie molens per Vlaamse Provincie. Dat jaar gingen de eretekens in de provincie Antwerpen naar de Meerselmolen, een turbinewatermolen in Meerle (Hoogstraten), de stenen beltmolen van Pulderbos en onze Oelegemse molen.

Herbestemming

Tussen 1992 en 2011 organiseerde heemkring De Brakken in totaal 15 Molenfeesten. Als ingrediënten had je een feesttent of shelters met dranktoeg en barbecue, fanfare of andere muzikaal optreden, een 'minimolenmarkt' waar kinderen tweedehands speelgoed verkochten, molenbezoek en bij de laatste edities een kleine ambachtenmarkt. De Molenfeesten hadden vooral een gemeenschapsvormend karakter: de heemkring was allang blij als ze aan het einde van de dag 'break-even' gedraaid hadden. De interesse voor de mini-molenmarkt nam ook elk jaar af. Recent nam het bestuur dan ook de beslissing het concept van deze Molenfeesten te herbekijken.

Beneden in de molen vonden er in de loop der jaren diverse tentoonstellingen met foto's van oud-Oelegem, voordrachten en vertelnamiddagen plaats. Een greep uit het vertelaanbod van de laatste jaren: Oelegemse spookverhalen (2006), Oelegems diamantverleden (2008), De Keer (2009), Over de Oelegemse vaart, de bruggen en het vlot (2011), De houten molen en de maalderij van Oelegem (2012), Winkels in Oelegem vóór 1960 en parlevinker Jos Gorris (2013), Geneeskunde in Oelegem en omstreken, meer dan 50 jaar geleden (2014).



De medewerkers van het meulemaal 1993.
Van links naar rechts:
Ward Sels, Walter Van der Avert, Katleen Van der Avert,
Patrice Vansanden, Doris Vergison, André Bosmans,
Delphine Ceulemans, Agnes Denckens, Liliane Daems,
Georgette Van Camp, Hugo Mertens.
(Foto Gazet van Antwerpen)

In 1983 opperde Jan Melis de idee van een maandelijks Molenontbijt. In 1990 zou de naam Molenontbijt veranderen in Meulemaal. Het Meulenmaal gaat nog onveranderd door elke tweede zondag van de maand, uitgezonderd in juli en augustus. Zonder het Meulemaal van de Brakken was de financiële inbreng bij tal van zelf uitgevoerde of uitgegeven herstellingen aan de molen onmogelijk geweest. We vermoeden dat de heemkring ondertussen ruim 60.000 eieren, twee ton spek plus paddestoelen, 3.600 broden en 4.000 liter soep en

de bijhorende drank opdienden. Het recept van de cocktail die de Brakken als aperitief serveert, de Slag van de Molen, kwam van Marc Kennes. Het geheime hiervan is nu in handen van Frans Marinus.

Toen in de eindejaarsdagen van 2004 een zware tsunami in de Indische oceaan in Zuidoost-Azië enorme ravages aangerichtte wilden ook De Brakken hun steentje bijdragen aan een van de talrijke initiatieven om daar de ergste nood te lenigen. We beslisten om de opbrengst van het Meulenmaal van januari 2005 hiervoor af te staan. Sinds 2010 nam de

heemkring het initiatief december tot 'warme maand' uit te roepen en de opbrengst van het Meulenmaal aan telkens een ander goed doel te schenken.



De medewerkers van het meulemaal 2015 Met het bedrag van de jaarlijkse decemberopbrengst voor het goede doel.
Van l. naar r.: Annemie Van Gestel, Frans Marinus,
Jos Ceulemans, Delphine Ceulemans, Inge Bonte,
Patricia Vervloet, Edward Sels, Walter van der Avert.
(Foto Koen van der Maat)

Onze molenaars



Wanneer een molen gerestaureerd wordt, dient die ook regelmatig te draaien. Een molen die stil staat vervalt immers veel sneller. Je merkt niet tijdig wanneer er ergens een lek of een defect is en dat kan dan bij gebrek aan tijdig ingrijpen sneller verergeren. De tijd dat windmolens nog een economische functie hebben is voorbij, daarom zijn er vrijwillige molenaars nodig om regelmatig te werken met de laatste overgebleven exemplaren. Hun enthousiasme en kennis zijn ook goud waard wanneer ze technische en historische uitleg geven bij het gidsen van bezoekers.

Sinds 1979 richt Levende Molens vzw regelmatig een cursus in, om het legertje vrijwilligers tijdig aan te vullen. Ook de Werkgroep West-Vlaamse Molens organiseert er. De Vlaamse molinoloog Paul Bauters nam het initiatief voor de cursussen van Levende Molens. Vanaf de leeftijd van 16 jaar kan je je inschrijven. De lessen worden telkens op een andere locatie ingericht. Aspirant-molenaars volgen op tien zaterdagvoormiddagen een theoretische opleiding, in de namiddag gevolgd door een molenbezoek. Daarna moet je honderdtwintig uur stage volgen, nadien volgen nog een theoretisch en een praktisch examen. Na geslaagde examens ontvang je een getuigschrift van de Vlaamse Gemeenschap. Molenaar is trouwens allang geen exclusief mannelijk beroep meer: regelmatig zijn er ook één of meerdere molenaarinnen bij de geslaagden! Niet iedereen haalt een diploma, niet alle gediplomeerden komen nadien in een molen terecht en bovendien zijn er veel die slechts enkele jaren meedraaien. Daarom is het nodig dat er steeds nieuwe lichtingen van nieuwe molenaars komen, zodat alle gerestaureerde Vlaamse molens bemand blijven.

Toen de heemkring in 1982 de molen voor het eerst openstelde voor het publiek, was een van de bezoekers de toen tienjarige Luk Kegeleers uit Oelegem. De molen fascineerde hem zo dat hij nadien zijn ouders inschakelde om tijdens de weekends op molenzoektocht te gaan. Zijn zakgeld spendeerde hij aan molenboeken en in de tuin bouwde hij een schaalmodel van de molen van Wannegem-Lede. In 1994 schreef de toen tweeëntwintigjarige Luk zich in voor de zevende molenaarscursus van Levende Molens vzw. Luk haalde zijn praktijkervaring vooral op de Scherpenbergmolen in Westmalle bij Herman Verbist, op de molen van Pulderbos bij Ludwig Lenaerts en op de Bakkersmolen van Essen-Wildert bij Frans Brouwers en Gert Ceelen. Na zijn theoretisch en praktisch examen was hij gediplomeerd vrijwillige molenaar. Luk stond klaar om, na de definitieve restauratie, de eerste vrijwillige molenaar te worden van de Oelegemse stenen molen. Van 2006 tot juni 2015 was hij ook nog molenaar op de standaardmolen van Keerbergen.



Luk Kegeleers draait losse bouten van de windplanken vast. 2006. (Foto Luc Verachtert)

Op een Openmonumenten dag nog vóór de restauratie van 1996-1998 bezocht ik, Luc Verachtert, de molen van Oelegem. Ons gezin kwam uit Mortsel, maar we hadden recent gebouwd in Ranst. Vermits ik een diploma van vrijwillige molenaar op zak had, gaf ik me



Luc Verachtert herstelt een molenzeil.
2008. (Foto Dany de Vooght)



Joël Gullentops tekent kammen op een
plaat haagbeuk. 2008. (Foto Luc Verachtert)



Jan Nys bij de onderhoudsbeurt van de
electrische molen. 2009.
(Foto Luc Verachtert)

op bij de heemkring als tweede molenaar. Dat molenaarsdiploma had ik behaald na het volgen van de molenaarscursus in Diest in 1986. Mijn stages deed ik in de stenen grondzeiler In Stormen Sterk in Gierle en in de stenen beltmolen van Hoeke (West-Vlaanderen), waar ik heen trok tijdens weekends met het gezin in Wenduine. Het was daar dat ik mijn hoogtevrees moest leren overwinnen, toen ik op last van mijn stagemeester Filip Devoldere voor de eerste keer met een klein hartje op een wiek tot aan de askop klom met een molenzeil om het terug te bevestigen.

In Gierle waren tijdens mijn stageperiode telkens drie, ondertussen overleden, oudere molenaars aanwezig: de eigenaar Miel Rombouts, Gust Wijnants en Jos Hermans. Het was een gemoedelijke tijd en er werd veel los gedraaid. De molen had door bebouwing niet meer zo'n ideale windvang, zodat het moeilijk was om nog te malen. Wanneer de duiven van de duivenmelkers uit de buurt verwacht werden, moest Miel de molen stoppen, anders 'vielen de duiven' niet. Toen ik hem eens vroeg om alle onderdelen in de molen te benoemen, hoopte ik om alle Kempense molentermen te leren kennen uit de mond van een oude beroepsmolenaar. Er bestaan immers regionale verschillen voor sommige benamingen. In plaats van uit eigen kennis te antwoorden, opende Miel toen de lessenaar op de meelzolder, haalde het boek *Vlaamse Molens* van Paul Bauters boven en wilde gaan voorlezen Die publicatie was toen echter de vaste handleiding van onze molenaarscursus. De molen van Gierle raakte in de jaren 1990-2000 steeds meer in verval.

We kregen vrij snel gezelschap van Joël Gullentops en Jan Nys, die de tiende molenaarscursus van Levende Molens(2000) in Antwerpen volgden. Zij liepen hun stages in de molen van Oelegem. Wij vier zouden samen gedurende meerdere jaren de Oelegemse molen bemannen. Op dit ogenblik is Joël niet langer actief als molenaar. Sinds de aankoop van een eigen huis in Lier slorpt de restauratie daarvan al zijn aandacht en vrije tijd op. Jan Nys werkte aanvankelijk als loontrekkende in de energiesector maar ging sinds 2012, na het volgen van cursussen houtbewerking en meubelrestauratie, als zelfstandige aan de slag. Zijn bedrijf is gevestigd in Emblem in een oud pand. Zijn opgedane vaardigheden komen uiteraard de onderhoudswerken in de molen ten goede.

Tot en met 2015 liepen reeds vijftien cursisten stage in Oelegem. Twee stagiairs waren afkomstig van Gierle: Gust Smits (cursus Meerhout 2008-2009) en Rob Koppenol (cursus Diest 2012-2013). Recent werd de molen van Gierle gerestaureerd en Gust en Rob draaien nu in Gierle. Waarmee de cirkel rond is!

Sinds de restauratie van 1996-1998 voerden molenaars Luk Kegelaars, Jan Nijs, Joël Guldentops en ik, bestuurslid Johan Wouters en de stagiairmolenaars Gust Smits, Wim Verboven, Dieter Van Peteghem, Frans Janssens en Rob Koppenol op de molen van Oelegem tal van onderhoudswerken en herstellingen uit. Daarover kan je meer lezen in het laatste hoofdstuk. Ook op verplaatsing waren we soms actief. In 1998 reageerde Luk Kegeleers, samen met Jef Druyts (van de Straalmolen uit Balen) en Gerard Leemans (van de molen Arbeid adelt uit Weelde) op de oproep van Jos Spruyt om de Schemelbertmolen in Lievele een onderhoudsbeurt te geven. Na een dag zwoegen, waarbij er aan de lossuis werd gewerkt, er veertig kruiwagens slib uit de turbinekamer werden gehaald en de vastgeroeste turbine gereinigd en met kruipolie werd aangepakt, kon deze turbinewatermolen terug draaien. Nadien waren Joël, Luk en ik aanwezig bij het demonteren van de Schaliën-molen in Tessenderlo op 27 juni 2004. Levende Molens had vrijwilligers opgeroepen om samen met de Nederlandse molenmaker John de Jong en een gehuurde kraan deze achtkant plat te leggen. Het is één van de drie laatste achtkanten in Vlaanderen. De onderdelen zijn opgeborgen op het containerpark van Tessenderlo. In 2008 voerden Luk en ik verbeteringen uit aan de vang en de lagering van de luias van de standaardmolen van Keerbergen.

Dat molens ook de jeugd kunnen aanspreken, bewijzen vier jonge vrijwilligers die in de loop van 2014 en 2015 regelmatig in onze molen mee aan de slag gingen: Daan Christoffels uit Genk, Alexander Mallomgré uit Aartselaar, Joppe De Schutter van Oostmalle en Koen van der Maat uit Maastricht. Daan, wiens grootmoeder in Oelegem woont, is de enige van deze vier die ondertussen zestien is, de minimumleeftijd om een molenaarscursus te mogen volgen. Hij startte ondertussen met de negentiende molenaarscursus van Levende Molens vzw. Als je op Youtube zijn naam intikt, krijg je een massa molenfilmpjes, onder andere ook met onze molen in beeld!

Foto's (van boven naar onder):

- Rob Koppenol bij het nazicht van het elektrisch steenkoppel. 2014. (Foto Luc Verachtert)
- Vervaardiging van kruipalen. Luc Verachtert en Wim Verboven. 2009. (Foto Gust Smits)
- Gust Smits bij de vervaardiging van kruipalen. 2009. (Foto Luc Verachtert)
- Frans Janssens bedient het luiwerk op de steenzolder. 2014. (Foto Luc Verachtert)
- Alexander Malomgré is een toekomstige vrijwillige molenaar. Hij gidste reeds als vijfjarige in de standaardmolen van Aartselaar. 2014. (Foto Wim Malomgré)





Opleidingen en stages van en door onze molenaars

cursus	jaar	plaats	cursist	herkomst	stageplaats	werd molenaar te	aktief
2	1980-1981	Meerhout	Luc Verachtert	Mortsel	Zonder stages, zonder examens		
5	1986-1987	Diest	Luc Verachtert	Mortsel	Gierle en Hoeke	Oelegem	+
7	1994-1995	Gent	Luk Kegeleers	Oelegem	Westmalle en Pulderbos	Oelegem en	+
						Keerbergen	-
9	1998-1999	Hasselt	Marc Voorspoels	Mortsel	Oelegem		-
WV	1998-1999		Luc Van Camp	Boom	Oelegem	Bounke-Bounke, Brecht	-
10	2000-2001	Antwerpen	Patrick Stubbe	Rijkevorsel	Oelegem	Stenen beltmolen, Rijkevorsel	-
	2000-2001	Antwerpen	Paul Van Stappe	Aartselaar	Oelegem	Standaardmolen, Aartselaar	-
	2000-2001	Antwerpen	Joël Gullentops	Oelegem	Oelegem	Stenen beltmolen, Oelegem	-
	2000-2001	Antwerpen	Jan Nys	Oelegem	Oelegem	Stenen beltmolen, Oelegem	+
11	2002-2003	Gent	Lucia Hermans	Boechout	Oelegem	Stellingmolen, Boechout	-
13	2006-2007	Bokrijk	Christian Raskin	Turnhout	Oelegem	Grote Bentel, Turnhout	+
15	2008-2009	Meerhout	Wim Verboven	Turnhout	Oelegem		-
	2008-2009	Meerhout	Gust Smits	Gierle	Oelegem	Stenen grondzeiler, Gierle	+
16	2010-2011	Bokrijk	Frans Janssens	Walem	Oelegem		-
17	2011-2012	Aartselaar	Dieter Van Peeteghem	Ranst	Oelegem	(geen examens)	-
7 WV	2011-2012	Brugge	Rudi Van Elsholt	Wilrijk	Oelegem		-
18	2012-2013	Diest	Rob Koppenol	Gierle	Oelegem	Stenen grondzeiler, Gierle	+
19	2015-2016	Diest	Daan Christoffels	Genk			

Alle cursussen werden georganiseerd door de vzw Levende Molens, behalve de cursussen die op WV eindigen, die werden georganiseerd door de Werkgroep West-Vlaamse molens.



Een draaiende molen is een werkende machine die constante zorg nodig heeft. Na de restauratiewerken, opgeleverd in 1998, hebben de vrijwilliger molenaars Luk Kegelaars, Jan Nijs, Joël Guldentops en Luc Verachttert, bestuurslid Johan Wouters en stagiair molenaars Gust Smits, Wim Verboven, Dieter Van Peteghem, Frans Janssens en Rob Coppenol nog heel wat om handen gehad. Af en toe besteedden we de werken uit, of nam de technische dienst van de gemeente die op zich. We geven een overzicht van de voornaamste werken die sinds 1999 zijn uitgevoerd. Meer details vind je in het driemaandelijkse contactblad van de heemkring De Brakken, waarin we sinds 2000 stevast een rubriek aan onze molen wijden.

Uitbestede werken

2001

- De schrijnwerkers van de gemeentelijke technische dienst maken twee nieuwe deuren voor de meelzolder, een voor de oost- en een voor de zuidzijde. Ze voorzien alle vier de deuren van de meelzolder bovenaan van bladlood.

2004

- Vervangen van de rottende onderkanten van vijf ramen van luizolder en steenzolder en vervaardigen van een nieuw raam, op kosten van De Brakken, door schrijnwerker Eddy Diels.

2005

- Schilderwerken Schoenmaekers uit Bilzen zette ramen, deuren, wiken, kap en staart van de molen terug in de verf voor € 11.132, btw inclusief. De werken werden door de gemeente uitbesteed met een openbare aanbesteding.

2012

- Om het binnenklimaat op de gelijkvloerse verdieping voor de bezoekers van het Meulenmaal of een activiteit van de heemkring aangenamer te maken, bestelden we bij schrijnwerker Eddy Diels een glazen binnendeur.
- De schrijnwerkers van de gemeentelijke technische dienst maken voor de meelzolder een nieuwe buitendeur (westzijde) en een nieuw raam (zuidwestelijke zijde). Op de gelijkvloerse verdieping vervangen zij de beplanking van de dubbele poort aan de westzijde.

2013

- De schilders van Kreapaint uit Beringen namen de buitenschrijnwerkerij opnieuw onder handen. Bij deze laatste schilderbeurt moesten de twee roeden om beurt tijdelijk omlaag zakken, zodat het metaal dat normaal in de askop zit, ook een verfbeurt kon krijgen. Dit laatste was molenmakerswerk dat in onderaanneming werd uitgevoerd door Adriaens Molenbouw. Ook deze schilderwerken werden door de gemeente uitbesteed met een openbare aanbesteding.

Eigen werken

1999

- Verbeteren van het scherpsel van de molenstenen.

2000

- Plaatsen van gaas ter hoogte van de kap en afdichten van de stellinggaten met plankjes tegen de duiven.
- Vervangen van de piepende en warmlopende 'taats' van het steenkoppel door een druklager.
- Maken van een eiken leuning in L- vorm aan het trapgat van de steenzolder.
- Vervaardigen van een 'rei' en een 'steenwijzer' uit beuk. Deze gereedschappen worden gebruikt bij het afstellen en het scherpen van de molenstenen.
- Verbeteren van de afstelling van de stenen.
- Vervangen van een gebroken eiken 'veer' aan één van de wieken.
- Aanbrengen van touwklampen aan de vier kapluiken.

2001

- De vier meelzolderdeuren voorzien van kettingen.
- Twee kruipaalhaken opnieuw lassen.
- De twee hoepels van de 'wieg' in de kap terug lassen nadat ze opensprongen op de naden.
- Vervangen van gebarsten spillen in de wieg.
- Vervangen van de losgekomen aspin van de luias door een zelf gesmeed exemplaar.
- Versterken van de bovenste bevestiging van de steenkraan.

2002

- Vervangen van de gelaste hoed van het peerijzer door één uit één stuk metaal met de hand gemaakt exemplaar. Luk Kegeleers heeft hiervoor een nieuwe vijl volledig versleten!
- Vervangen van de eiken trapboom van het kapladdertje dat bij het foutief kruien van de kap gebroken werd.
- Herbevestigen van twee glijstangen van de wieken.
- Demonteren van een maalderij in Buddingen (Zoutleeuw) en omhoog takelen van een gerecupereerd steenkoppel met takelblokken in de molen van Oelegem.

2003

- Maken van een nieuw infobord naast de molen.
- Vervangen van de bovenste treden van de oostelijke buitentrap door stenen exemplaren. De oorspronkelijke eiken treden waren weggerot en werden vervangen door natuurstenen stoeprandstenen van Ranst, die we op hun kant verwerkten, met telkens een laag baksteen ertussen.
- Voorzien van een tegengewicht met een blok metaal, touw en katrollen, aan het luik van de meelzolder.
- Aanbrengen van kastanjehouten afrastering aan de twee schuine hellingen aan de westelijke poort.

2004

- Snoeien van wilgen aan het Albertkanaal ter verbetering van de windvang. Dit snoeien werd vervolgd in 2005 en 2006.

2005



2005.

- Het maken van de noordelijke buitentrap met oude stoeprandstenen. (Foto Edward Sels)
- Optrekken van Franse stenen afkomstig van de maalderij van Buddingen in Zoutleeuw. (Foto Luc Verachtert)
- Vernieuwing van de accoladevormige baardplanken. (Foto Luc Verachtert)

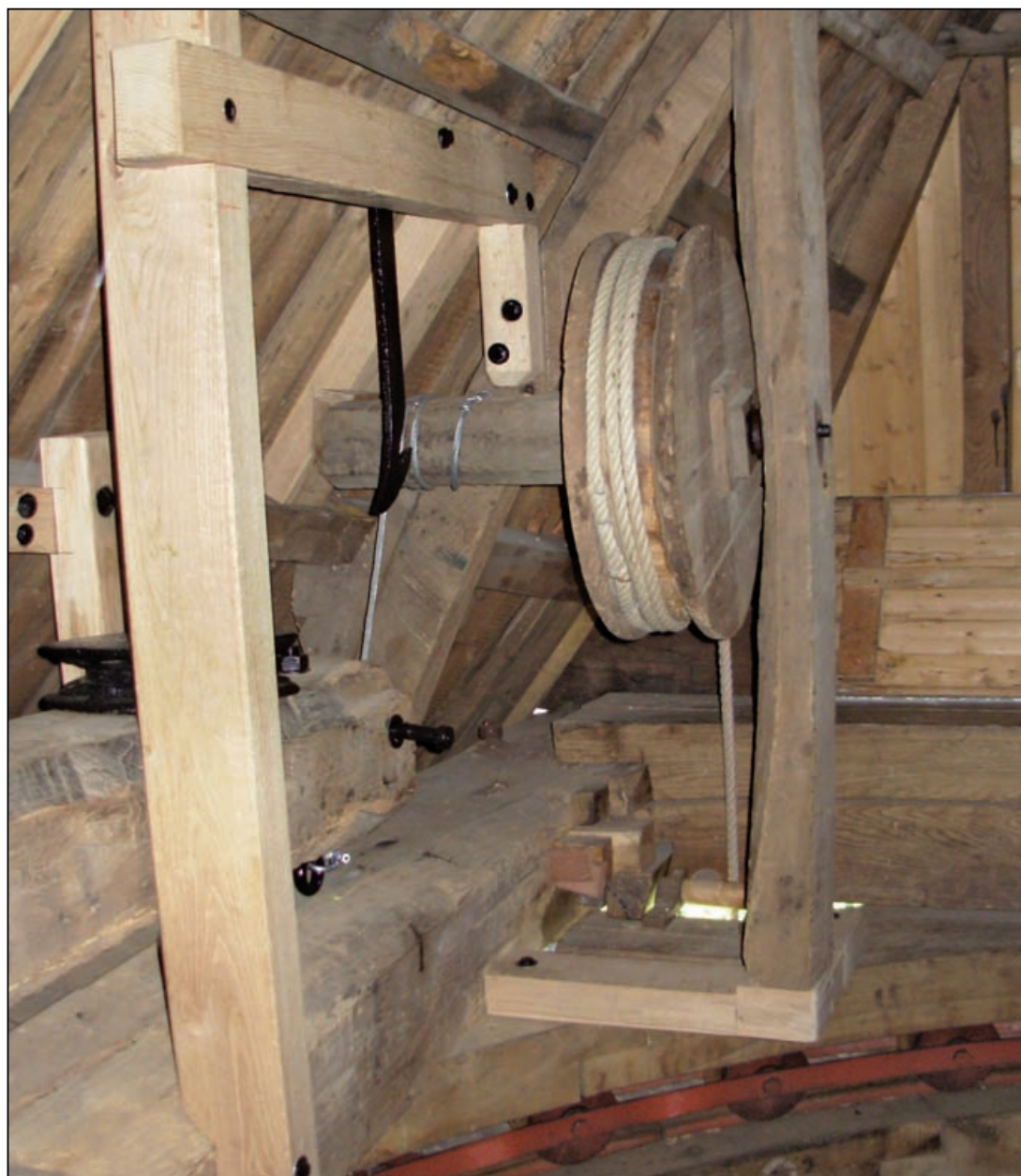
- Aan de noordzijde maakten de molenaars een nieuwe tweede buitentrap, zodat de molen ook langs buiten te bezichtigen blijft wanneer de wieken voor de oostelijke trap draaien. Het geheel werd in een sleuf aangelegd in een bedding van 2 m³ stabilisé en werd evenals de herstelling van de oostelijke trap, uitgevoerd met stoeprandstenen en baksteen.

- Herstellen van de 'vang'. De vang is een soort van trommelrem in de kap. Het bestaat uit een ijzeren plaat met onderaan een houten voering, die rond het vangwiel zit en die je kan aantrekken door het gewicht van een neerwaarts scharnierende eiken 'vangbalk'. Het scharnierpunt van onze vangbalk was door de aannemer gemaakt door het inzetten van een stuk eikenhout met twee draadstangen en wat PU-lijm. In de loop van 2005 begaf deze veel te licht gemaakte constructie. Bovendien was het 'sabelijzer', een scharnierende gesmede haak die de vangbalk bij een draaiende molen moet omhoog houden, slecht geplaatst, met te weinig zwaairuimte. Tenslotte sleepte de pin van de vangbalk die in het sabelijzer kan geklikt worden als je de vang licht, langs een verticale balk. We demonteerden daarom de vangbalk, maakten een nieuw dieper ingewerkt eiken scharnierstuk en bijhorend scharnierjuk en de ophanging van het sabelijzer werd grondig verbeterd.

- Maken van een nieuwe noordelijke meelzolderdeur.
- Vervangen van een rotte windplank aan één van de wieken.
- Vervangen van de onderste planken van de accoladevormige 'baard' van de kap.
- Afhalen van een elektrische molen in een bakkerij in Hoogstraten en lassen van een voetstuk voor deze molen.
- Aanbrengen van twee lichtpunten en een driefasige leiding voor het aansluiten van een elektrische molen aanbrengen op de meelzolder.

2006

- Maken van een houten graangoot en een houten kaar (trechtervormige graanbak) voor bovenvermelde elektrische molen.
- Vervangen van de leuning van de oostelijke trap door kastanjarahout.
- Vervangen van enkele zeiltouwen met inbegrip van de nodige 'oogsplitsen'.
- Herstellen van een uitgewaaid raam van de luizolder.
- Lassen van een kruipaalhaak.



2006 Herstelling van de vangbalk:

Boven link: Demonteren van de vangbalk. (Foto Luc Verachtert)

Links: Herstelling van de vangbalk. (Foto Jan Nys)

Hierboven: De herstellde vang. (Foto Luc Verachtert)

2007

- Voor de derde maal vervangen van gebarsten spillen in de foutief geconstrueerde wieg.
- Het ongeveer één ton zware vangwiel in de kap dat met houten wiggen vast zit op de molenas, werd losgezet en met de hulp van takelblokken en een dommekracht iets beter gecenterd op de as.
- Witkalken van de meelzolder.



2007. Vervanging van gebarsten spillen van de wieg. Let op de scheur in 't verlengde van de pen, als gevolg van de foute wiegconstructie. (Foto Luc Verachtert)



2007. Vervanging van gebarsten spillen van de wieg. (Foto Luc Verachtert)

2008

- Noodversterking van de bevestiging van de 'pinnenbalk' en de 'korte spruit' aan de 'voeghouten' van de kap bij middel van vier spanners. De achterste koppen van de voeghouten zijn immers in slechte staat.
- Maken van een kattendoorgang in de noordelijke meelzolderdeur na de adoptie van een molenkat naar aanleiding van de muizenplaag van 2007.
- Vervangen van het vangzeel door een nieuw exemplaar.
- Herstellen van de vier molenzeilen door het inzetten van stukken zeildoek. Bij één zeil werd er een volledig nieuwe kop ingestikt en werd het met lijkgaren aan de randen met de hand vastgenaaid bij middel van zeilmakersnaald en -palm. Enkele zeiltouwen werden met inbegrip van de bijhorende oogsplitsen vervangen.
- Een partij haagbeuk werd reeds ruw op maat gezaagd om nieuwe kammen te maken, die de te kort gemaakte kammen van het vangwiel (in de kap) en het spoorwiel (op de steenzolder) zullen vervangen. Het beukenhout voor de toekomstige spillen voor de wieg en de twee lantarens van het huidige en het toekomstige steenkoppel werden ook gezaagd en samen met het kammenhout op de luizolder gestapeld met de nodige drooglatten ertussen. De stukken hout werden eerst aan de koppen verzegeld met was van kaarsresten gesmolten in een oude frietketel, dit om kopse scheuren te vermijden bij het verdere drogen.

2009



2009. Van links naar rechts:
Gust Smits bij het verwijderen van een oude kruipaal. Jan Nys bij de vervaardiging van kruipalen. De nieuwe kruipalen.
(Foto's Luc Verachtert)

- Herstellen van de keervang. Vervangen van de scharnier van de keervang door een zwaarder, gelast exemplaar en herplaatsing van de keervang. De keervang is een beveiliging tegen achteruitdraaien bij achterop komende wind bij een verlaten molen.
- Vervangen van de kruipalen. De huidige kruipalen, die ondertussen tien jaar oud waren, begonnen ondergronds te rotten. Eén brak reeds op maaioogte. De nieuwe palen in in-landse eik maakten we van een partij balken die we van Mark Pintjens kregen. Het hout werd eerst op lengte (140cm) en op breedte (21cm) en dikte (21cm) gezaagd. Vervolgens werden de balken draaibaar ingespannen in een speciaal hiervoor gelaste kooi. Een cirkel-zaag werd neerklapbaar en zijdelings verschuifbaar gemonteerd bovenop de kooi. De zaag werd telkens zegend neergeklapt op het hout, terwijl een tweede persoon de balk met de hand ronddraaide. Dit werd om de 1,5cm herhaald over 40cm paallengte. Hierna werd het bovengrondse cirkelvormig ingezaagde balkgedeelte cilindrisch afgewerkt met steekbeitel en haalmes. De balkkoppen werden viervlakkig afwaterend afgeschuind. Tijdens het laatste molenfeest werden de ijzeren paalringen verhit in een veldsmidse en warm rond de palen geslagen en nadien krimpend afgekoeld. De ondergrondse paalgedeelten werden met een roofingbrander zwart geblakerd tegen het rotten, een schroeimethode die vroeger soms werd toegepast om weipalen te verduurzamen. Na het plaatsen van de palen werden de bovengrondse koppen met witte lijnolieverf geschilderd, terwijl de ijzeren ringen zwart werden afgewerkt.
- Verder werken aan het voorbereiden van nieuwe kammen.
- Onderhoud elektrische molen. Demonteren en reinigen van de elektrische molen op de meelzolder. (Deze molen gebruiken we om te malen wanneer de windmolen door windgebrek of door technisch defect niet bruikbaar is.)

2010



2010 De vernieuwde armspaken. (Foto Luc Verachtert)

- Herstellen van de kruihaspel. Vervangen van het gebroken niet streekeigen 'stuurrad' aan de staart door een degelijker streekeigener versie met twee armspaken in robinia.
- Eiken werkblad voor de meelzolder. Met eik van een gift van Marc Pintjens vervaardigden we een tafelblad in cirkelsegmentvorm voor de meelzolder.
- Wiggen vast slaan. Bij langdurig droog weer dienen er binnen en buiten de molen diverse wiggen aangeslagen te worden.
- Spillen vervangen. In de loop van dit jaar vervingen we zowel bij de lantaren van het steenkoppel als bij de wieg in de kap enkele gebroken spillen.

2011

- Vangbalk afstellen. Daar de vangbalk bij het remmen niet meer horizontaal hing, maar lager doorhing en met zijn uiteinde het voeghout raakte, was het remvermogen niet meer 100%. Het terug juister afstellen van deze rembalk drong zich dus op.
- Riolering aanleggen. Bij de restauratie van de molenkap in de voorbije zomer door molenmaker Adriaens, werd er aan de kap een goot aangebracht met een regenpijp die langs de staart naar omlaag komt. Dit om de vochtproblemen van de molenromp te verminderen. Vermits de molen bijna steeds achtergelaten wordt met het wickenkruis naar het zuidwesten, staat de staart met de regenpijp naar het noordoosten. Om te voorkomen dat het kapwater, via die regenpijp de molenbelt zou gaan eroderen, hebben we een PVC sifonput geplaatst aan de noordoostelijke zijde van de molenberm. Via een in de belt ingegraven rioleringsbuis, hebben we deze put verbonden met de gemetste put van het bestaande rioleringsstelsel onderaan de molen. Wanneer we de molen achterlaten, verbinden we de sifonput met een flexibel aan de regenpijp.
- Vervangen van een meenemer. Aan de looper, de bovenste steen van een steenkoppel, zijn er twee metalen uitsteeksels aan de buitenkant. Hieraan zit een strookje hard leder. Wanneer het meel uit de stenen komt, in de smalle strook tussen de looper en de steenkist, dan wordt het mee gesleept door de twee ronddraaiende meenemers om aldus in de opening van de meelpijp geveegd te worden en langs daar naar beneden te vallen, richting meelzolder. Nazicht van deze lederstrookjes leidde tot de vaststelling dat er ééntje aan vervanging toe was. Wat we dan ook deden.
- Herstellen van een wiek: In november sneuvelde er een wiek tijdens het malen. Er braken 18 van de 33 hekstocken af tegen de roede. De voorpost Broechem van de brandweer van Lier kwam het half loshangende stuk wiek verwijderen met een hoogtewerker, door de zoomlatten af te zagen. De molenaars verwijderden nadien bij deze wiek alle windplanken,



2011 Wiekherstelling.

Boven links: Gust Smits zekert vanuit de kap. (Foto Walter Van der Avert)

Boven rechts: Vervanging van 18 hekstocken, drie zomen, alle klossen en de windplanken.

Jan Nys, Luc Verachttert, Frans Jansens. (Foto Walter Van der Avert)

Horizontale foto: Joël Gullentops en Jan Nys. (Foto Luc Verachttert)

alle windplankklossen en de 18 afgebroken resten van de hekstocken die nog in de roede staken. Er werd vervolgens eik voor de hekstocken bij houthandel Helsen, rode ceder voor de zoomlatten en oregonkroon voor de windplanken bij Gijsbrechts in Berlaar aangeschaft. Verder werd er ook nog het nodige aan houtbouten, metaalbouten, rondellen, moeren, beits en witte verf gekocht. Hierna volgde het zagen, schaven, frezen en schuren, van alle onderdelen, het conisch afwerken van de hekstocken, het frezen van rabatten aan de windplanken, het zagen van schuine lassen, het beitsen en schilderen en tenslotte het monteren van de wiek. Deze herstelling liep tot in het eerste deel van 2012.

2012

- Achter de haag rond de molen bevindt er zich een omheining van grenen palen en latten van gekleefd kastanjehout. De palen waren in slechte staat en een groot deel was gebroken op maaihoogte. Alle palen werden vervangen door 43 exemplaren in kastanjehout. Vooraan de molen werd er ook een deel van de gekleefde kastanjehouten latten vervangen evenals het houten poortje aan de oostelijke buitentrapp.
- Wij zorgden zelf voor het plaatsen van een deurpomp en het vernissen van het houtwerk van de nieuwe binnendeur, geplaatst door Eddy Diels.

2013

- De schakelaars aan de inkom werden van zijde gewisseld, naar de kant van de deurvleugel met de klink. Drie noodverlichtingen met defecte accu's werden vervangen.
- Verbeteren van de ophanging van de vanghoepel om het slepen te verminderen.
- Vervangen van vier hekstocken van een wiek. Deze waren gebroken bij het kruien, waarbij de betrokken wiek in de niet verwijderde beveiligingsdraad bleef haken.

2014

- Herstellen van het klemmend putdeksel van de watermeter.
- Jan Nys maakte een tweedelige eiken kast voor de heemkring.
- Vervangen van de kabel van de bliksemafleider door een langer exemplaar.

2015

- Onderhoudsbeurt van de elektrische molen.
- Bijschaven van een klemmende poortvleugel achter de keuken.
- Vervangen van enkele plavuizen aan de inkom treden.